

ПОРОГИ ЛАС САТАРАТАС

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ

II. ABRIL — 1950 - Año del Libertador General San Martín — КВІТЕНЬ № 7.



Богдан Мухин

ЗАПОРОЖЕЦЬ

SE PROPONE DISOLVER LA UN Y CREAR OTRA SIN PAISES COMUNISTAS

El señor Herbert Hoover pidió que se abandone la actual organización de las Naciones Unidas y se cree en su lugar una nueva sin los países comunistas. El ex presidente de Estados Unidos dijo que es grande la necesidad de "un nuevo frente único" dinámico contra el "imperialismo comunista" y que Estados Unidos se está quedando "cada vez más aislado como único contendiente en esta guerra fría", y va "perdiendo terreno constantemente ante la Unión Soviética y sus aliados".

"Estados Unidos — dijo — necesita saber quiénes están con nosotros y en quiénes podemos confiar. Sugiero que las Naciones Unidas sean reorganizadas sin las naciones comunistas. Si eso fuese impracticable, debería organizarse un nuevo frente unido y concreto de los pueblos que rechazan al comunismo, defienden la moral y la religión y aman la libertad. Si las naciones libres se unen, contarán con muchas armas potentes morales, espirituales y económicas a su disposición. Semejante falange de naciones libres podría establecer relaciones con la otra media parte del mundo más fácilmente que Estados Unidos por sí solo. Mediante la acción colectiva podríamos mantener más eficazmente a sus agentes conspiradores y sobornadores fuera de nuestras fronteras y nuestros laboratorios".

PEREDPLATA журналу «ПОРОГИ» Аргентина:

Річно	\$ 18.00
Піврічно	\$ 10.00
Чвертьрічно	\$ 5.50

Ціна примірника — \$ 1.50

Річна передплата в:

США, Канада, Європа, Австрал.	дол. 2.50
Бразилія	круз. 45.00
Уругвай	\$/ур. 8.00
Інші держави Південної Америки	\$ 18.00

До річної передплати журналу «ПОРОГИ» додаємо книжку за \$ 3.20. За приєднання 5 нових передплатників висилаємо безплатно книжок на \$ 10.00.

Редакція рукописів не звертає і не узгоджує авторських застережень відносно скорочень і поправок.

За текст анонсів і платних оголошень редакція не відповідає.

З М І С Т

В. Орлик — 98-й Великдень.	— — — — 1.
Анатоль Галан — Свідок.	— — — — 1—4.
Борис Олександрів — З пиклю «Музика»	— — — — 4.
Ю. Косач — Осінь.	— — — — 5.
П. Палашевський — Хворий.	— — — — 5.
Л. Полтава — Спогад на Паризькій площі	— — — — 5.
Мих. Ларренко — Чи справді так?	— — — — 5.
Юрій Тис — Останній з роду Сірих	— — — — 6—8.
Шарль Бодлер — Вечірня гармонія	— — — — 8.
ГАННА ЧЕРІНЬ	— — — — 9—10.
Марія Цуканова — На грані двох світів	— — — — 11—15.
ВЕСЕЛИМ ПЕРОМ	— — — — 16.

НОВА ПРАЦЯ

МИТРОПОЛИТА І Л А Р І О Н А

Вийшла з друку нова праця Митрополита Іларіона: «Історія української літературної мови» такого змісту:

ЧАСТИНА ПЕРША:

Українська мова.

ЧАСТИНА ДРУГА

Розвій української літературної мови.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ:

Стан української літературної мови.

Праця складається з 25 розділів на 384 стор. Ціна її 2 долари.

Нова праця — це широка енциклопедія знання про українську мову. Виклад науково популярний, доступний усім. У книзі 25 малюнків.

У книзі описано тисячелітню історію української літературної мови.

Книжка мусить бути в кожній українській хаті!

Випишіть всі, посылаючи плату або безпосередньо листом, або «моней ордером» чи чеком на адресу:

«N A S H A K U L T U R A»

804 Magnus Ave., Winnipeg, Man. Canada

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

НАШ ВІСН

Звертайтеся до книгарні «Перемога»

В ч. 6. «ПОРОГІВ» у відповідях на культурний запитник через недогляд коректора надруковано Супла замість — Сцила.

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Головний редактор А. Калиновський.

Кореспонденцію і передплати слати на адресу:

« P O R O H Y »

Casilla de Correo 3184

Buenos Aires

Argentina

98-й Великдень

Під лісом, на краю села, скосбочена і древня, стояла хата. Багато років пропливло над нею, і кожен приносив якусь, бодай непоми́тну, руйнацію. То вітром розкуйовдить стріху, то увігне дошку на стелі, то рукою перехожого витягне з тину кілок — одвічну проти-собачу зброю. Але незмінною була власнича дровної хати баба Христя. Маленька, з лицем, наче печене яблуко, з карими мудрими очима, вона немов би законсервувалась для вічності і отакою прийде на страшний суд Божий — скласти звіт за своє довге, тихе життя. Але бабу Христю минає смерть, просто зневажає цю, давно вже вистиглу жертву. Лягали в домовину чоловіки, як дуби, дівчата, діти, а баба ходить по землі босими ногами, товчється на своєму городі, годує козу — кормительку, а ввечері довго молиться Богу:

— Дай, Господи милосердний, спасіння людям, наверни їх до добра, пошли захист у час чорний . . .

Баба вміє ворожити. Не вгадує вона майбутнього, чи минулого, не дме на воду, не кладе землі спід закаблука на хворе місце... Тільки прочитає молитву та діткнеться рукою обличчя, і зникає біль голови, шлунку, зубів, — наче бабині пальні витягають його з коренем.

Про Христині ворожіння хтось доніс у місто. Приїздили до неї два начальники, питали строго:

— Ти ворожка?

— Ні, паночку.

— Панів тепер нема, бабо, советська влада скасувала. Чула про советську владу?

— Чула, паночку, чула, тільки нічого не розумію.

— А ворожити розумієш?

— Не ворожу я, лише молюся. Бог помагає, не я.

Приїзджі прочитали бабі лекцію про те, що релігія є опіум для народу і заборонили лікувати людей. Для того, мовляв, є медицина, і нема чого сунути носа, куди не слід.

Баба Христя дала розписку, що не прийматиме в себе хворих, замість прізвища, як неписьменна, поставила хрестик. Що ж до «опіюму», то довго плювала за поріг і кропила святою водою стіни, виганяючи з хати гріх словесний... «О, Господи, як можна таке говорити? І не покрутило їх, не зігнуло . . .»

Тої весни був ранній Великдень. Лише дерева почали розбрунькуватись, а вже наспіла велика п'ятниця. Баба Христя принесла з комори старанно сховані п'ять фунтів білого борошна і фунт цукру, спід ліжка дістала десяток яєць, що їх знесла одна-єдина бабина курка, і почала місити тісто.

Слаба, немічна баба, тяжко їй далеко ходити, але двічі на рік, на Різдво і Великдень, неодмінно сунеться з ціпком до церкви. Так Бог наказав. Хоч церква в сусідньому велико-



му селі, за п'ять верств од бабиної хати, але що зробиш? П'ять верств — три години ходи для баби, тому виходила ще за-видна, десь о восьмій, щоб устигнути на початок Утрени.

І тепер загорнула в чисту хустину паску, три крашанки, кусник сала, подарований добрими людьми, і, перехристившись, вийшла з хати.

Біля колодязя привіталася з бабою тітка Іваниха:

— А куди це ви, бабусю, чи не до церкви?

— Так, дочко, паску несучи святити, несвяченим не можна розговлятися.

— А ви чули, що позавчора церкву зачинили?

— Як?

— Зачинили зовсім, і печаткою припечатали. Не дали навіть і Страстей Господніх відправити. А пан-отця заарештували.

Баба Христя закліпала очима, а потім рішуче одповіла:

— Не вірю. Це тобі, дочко, злі люди наговорили, як мені ті двоє, з міста, мовляв, нема Бога. Зачинити церкву? Ні, ні, я стрічаю дев'яносто восьму весну, а такого не чула зроду-віку. Піду вже я, прощавай!

І посунула повільно, як комаха, попихаючи ціпком, шепчучи незабутні молитви.

Прийшла коло одинадцятої, сіла на церковних сходах, чекала. Чому ж не збирається народ? Уже півень сповістив про дванадцятку. Уже почала жеврїти на сході зоря. Уже озвалися ранкові птахи. Зачинили церкву?

По бабиному обличчі скотилося дві сльози, упали на білу хустину з несвяченою паскою, розпливлися кружальцями.

І з тих кружалець блиснуло на бабу Христю сяйво неземних очей, зігріло, переповнило душу радістю.

— Христос Воскрес! — прошепотіла баба, і то були її останні слова на цій грішній землі.

В. Орлик.

С В І Д О К

ЧАСТИНА ПЕРША

Скрутившись бубликом на ліжку, в облупленій кімнатці - комірці без вікон, лежала хатня робітниця Галя. Лежала й думала:

— Хоч би не прийшов сьогодні її господар, бридкий, розпусний любовник . . .

І уявила собі Галя самовдоволене гладке лице з рудим, зачісаним назад волоссям, грубий тулуб, обтягнутий зеленою гімнастеркою з відкладним комірцем, з орденом Леніна на лівому боці грудей . . .

— Ох, паскуда! Як він забруднив тіло і душу Галині, плюнув на її дівочі мрії. Дівочі!.. Це було давно, рік тому, а тепер . . .

Галя пригадала, як згвалтована, в роздертій сорочці, прибігла шукати захисту до дружини господаря — тендітної гарної товаришки Ліди, і почула . . . сміх.

— Подумаєш, яка ніжна! Що, тебе поменшало? Подарунок добрий одержиш. Мій Павка дуже щедра людина.

Галя не повірила своїм ушам.

— Що . . . ви кажете?

— Те, що чуєш. Ти думала, я плакатиму разом з тобою, а потім зроблю чоловікові сцену? Е, ні, я не така дурна. Хай розважається, тоді й мені буде вільніше . . .

Нічого не зрозуміла Галя. Вона виросла в селянській родині, де статтева зрада і з боку чоловіка і з боку жінки вважалася непростимою ганьбою, а тут дружина, ще й молода мати, каже: Е, ні, я не така дурна . . .

Перевернувся обертом світ. Відтоді, як советська влада почала керувати життям, наче хтось відгризав кожен рік по шматку душі, волі, розуму. Інші трималися більше, інші менше. Були, щоправда, сильні люди, які прямували своїм шляхом із старою вірою в серці, мовчазні, як камені, неприступні для того рухливого біса, який забігав то з правого, то з лівого боку, смикав за поли, підставляв ніжку... Але таких небагато, дуже небагато.

Пробила одинадцята година. Галя нервово випросталась і зітхнула. Це була пора — між одинадцятою і дванадцятою годинами, коли його рука намащувала в темряві двері, а потім владно лягала на Галине плече. Чого вона тут живе? Чом не біжить у світ за очі з цього родинного будинку розпустити? Що її держить? Ох, держить . . . Страх укінець замордованої істоти, страх рабині, яка добре знає, що її жде, коли вона збунтується.

Мінливими картинками проходить перед Галею її життя: Ось вона ще грається з ляльками. Ось уперше йде до школи. Добра мати кладе в кишеню смачних калачиків, хрестить на дорогу. Скільки нових подруг, скільки незанихтаних вражень . . .

Пригадує Галя лагідного батька — одного з кращих господарів на селі, садибу, як віночок, веселі дні свят . . .

Яка гарна була старша Галина сестра, що вийшла заміж і померла від пологів. А брат — «світовий танцюриста», як його називали, сміливий орел . . . Поклав свою голову Лесик, злобуваючи в 1920 році советську владу, загинув на порозі життя. Журилися — пережурилися всі за ним, а з штабу прислали папера, що був він героєм, кілька разів нагородженим, і щоб родині його давали допомогу.

Дали . . . У 1930 розкуркулили, викинули з хати, і батько поїхав кудись на Колиму. Галя з матір'ю тинялися по сусідах, доки доїли своє, а потім і сусіди відцуралися. Найнялася мати працювати за хліб до багатодітного й удового голови сільради, а Галю вирядила до міста.

— Іди, донечко. Може натрапиш на добрих людей, обживешся, даси собі раду. А про мене не думай. Я ще в силі працювати.

Галя влаштувалася хатньою робітницею у директора тресту Кіндратова. Сім'ї було всього: чоловік, жінка та трьохрічний синок — Вілік. Господарства — ніякого. На обов'язку Галі — базар, прибрання квартири і догляд за дитиною. Це все нічого, але... Галя ніколи не вважала себе нижчою істотою. Вона — сільська дівчина, проте встигла закінчити сім класів, була розвиненою від природи. Не обділила доля Галю і вродою: ставна, білошкіра, лице, як картинка. Може не було кращої на все село. А тут Галю раптом обмежили в правах. Їсти — окремо, в кухні. Спати в комірчині, на жорсткому матрацику - блині в той час, як собачка (здохне вона!) спить у кімнаті на каналі, та ще й на вишиваній подушці. А головне — ставлення господарів. Хто вони, власне? Старі аристократи? Біла кість? Де там! Він такий же сірий селюк, тільки обтесаний у великому місті. Вона — мішаночка з приміської слободи. А пихи — за десять аристократів. Боже мій! Хіба можна порівняти тих із цими? Батько розказував, як завжди гостинно приймав його у себе старий пан-заводчик Кеніг. А пані все вишукувала — кому тяжко живеться, щоб допомогти грішми і добрим словом. Авжеж — розрахувались із аристократами, покидали панів у чорне море, а на їх місце впливли потвори . . .

Галя здригається. Вона чує металевий звук голоса свого господаря.

— Доносити тобі на мене нема куди, у мене всюди свої люди. А донесеш — мало буде місця тобі в цілій Україні. Живи й дихай.

Одного ранку Галя втікла. Блукала аж чотири дні по місту — голодна, втомлена, ночувала в скверах, і... повернулася назад.

Власне, роботу знайти не важко, в місті багато заводів, фабрик, але де жити? Квартир цілковито нема. В щілині у тарганів просторніше, ніж у советському великому місті.

Галі, звичайно, було зроблено застереження. Господар сказав:

— Ось що, моя люба. Я тобі прощаю для першого разу. А коли надумаєшся втікати ще, тебе знайдуть, і як бродягу, та ще й дочку куркуля, відправлять просто в тюрму. Це ми зуміємо.

Нема, нема виходу з проклятого становища. На село? Але хто її прийме до громади? У білий світ? — Коли б же вона була хлопцем, щось би вміла робити, крім сільських та хатніх справ . . .

Галя ненавидить цю рабовласницьку родину, сповнену гордоців, егоїзму, цілковитої байдужості до всіх і всього, крім себе. О, мерзотники!

. . . Пливе хмара. Низько, низько. І на цій хмарі, як на килимі — самолюті летить Галин Батько . . .

— Таточку! Забери мене із собою, забери! Хіба ж ти не бачиш, як мучиться тут твоя, колись улюблена, дитина?

Але в батька суворе лице.

— Я тебе не знаю — каже він. — У мене було двоє дітей — Варя і Лєсик, і вони померли. А ти чужа.

Галя плаче, відчуває, як солоні сльози затримуються в куточках уст, спливають на шию, ллються без кінця . . .

Галю! Уставай!

Галя підхоплюється, незрозуміло дивиться на господиню, яка стоїть у дверях рожева зі сну, в якомусь фантастичному ранковому вбранні.

— Ну, проснулась, Галочко?

Що це? Звідки ця неприродня ласкавість? Адже господиня не потай, а одверто вважає Галю за півлюдину і ненавидить жагучою ненавистю жінки, змушеної ділитися своїм самцем. Здебільша вона зовсім не розмовляла з Галею, а коли що наказувала, то ці накази дуже скидалися на відоме «вй!».

— Галочко, коли вдягнешся, зайди, будь ласка, до мене. Хочу тобі дещо сказати . . .

Нічого не розуміючи, Галя швидко покінчила з нескладним своїм туалетом, умилася, зачісалась і пішла до Ліди. Господиня була сама, чоловік уже, певне, пішов до праці. Але чому ж він сьогодні не снідав? Ще більше здивувалася Галя, коли господиня вперше за півтора роки запропонувала їй напитися разом чаю з смачною булкою, (звичайно, Галі давали лише житній хліб) і почала розпитувати про її родину: Як мати? Чи пише батько? Коли скінчиться строк його заслання? Натякнула й на те, що чоловік, мовляв, може дещо зробити в цьому напрямі, поклопотатись про звільнення, бо врешті ж, людина нікого не вбила, не пограбувала, їй можна дати волю . . . Потім Ліда нахилилась близьенько до Галі, посміхнулась тою усмішкою, яка справді робляла чарівним її свіже, з тонкими рисами лице, і сказала:

— А тепер, Галюню, я маю до тебе прохан-

ня. Бачиш, сьогодні о шостій годині мій чоловік проходить партійну чистку. Він не боїться, звичайно, але ж у нього є вороги, і вони, як нам уже відомо, збираються виступити. Ну, а ти, як людина, що добре його знаєш, скажеш кілька слів про те, який він справедливий, чесний, як гарно ставиться до родини й до тебе, зокрема, словом, ти розумієш . . .

У Галі відхлинула від обличчя кров, вона стисла кулаки під столом, ледве втрималась, щоб не вигукнути якогось образливого слова. Але надзвичайним зусиллям переборолала себе і просто сказала:

— Гаразд.

— От, спасибі, Галюню, я знала, що ти хороша. Може там трохи не так було, то вже пробач. Мужчини всі однакові. А відносно батька не турбуйся, чоловік усе зробить . . .

Як у тяжкій хворобі, швидко проминує для Галі день. Вона погодилась захищати людину, яка знівечила все її життя, безсоромно визискувала, володіла, як річчю. «Скаржитись нема куди» — казав він. А що, коли тепер?.. Е, ні, я не така дурна — мимоволі повторився в думці вираз Ліди. Після чистки повертаються додому . . .

Заля клібу металістів була повна. Сьогодні чистили всіх партійців з очолюваної Кіндратовим установи, передбачалися цікаві викриття . . .

Кіндратов проходив чистку першим. Він стояв на трибуні для промовців у новій зеленій гімнастерці, з сяючим орденем на грудях, і розповідав із звично-митинговими рухами про свій життєвий шлях. Була, звичайно, самовіддана боротьба за справу Леніна — Сталіна, легендарно-героїчні вчинки, втеча від розстрілу і таке подібне.

— А за що ви одержали орден?

— За виконання важливих урядових завдань . . .

— Брат його працює в апараті ЦК ВКПб — сказав хтось пошепки своєму сусідові. — Ну, і . . .

Почалися виступи. Говорили про «доблесть» даного партійного товариша, про його, так би мовити, жертвовність, витриманість, непохитність, залізобетонність, та особливого враження ці виступи не справляли.

— Лавочка! — зауважували знову пошепки. — Добрі знайомі!

Зрештою хтось відчайявся на критику:

— Товариші, є деякі відомості про неетичні вчинки товариша Кіндратова. Наприклад, у відношенні до жінок, а також пятики . . .

Кіндратов страждально посміхнувся і здвигнув плечима. Що ж, мовляв, є люди, які завжди ладні обідляти брудом чесну людину. Хай говорять.

Критика далі не розвинулась. Може справді не було фактів, а може хто що й знав, та думав:

— Хрін з ним! Не варт наживати ворога.

Проте, гладкість останнім негативним за-

уваженням була порушена. Відпала можливість написати в протоколі: «Товариш Кіндратов пройшов чистку без жадних закидів, під оплески присутніх».

Треба було виправити вражіння. Галя відчула потиск руки Ліди і зрозуміла, чого та від неї хоче.

Галя протиснулася до стола комісії по чистці і шепнула кілька слів голові. Голова підвівся.

— Товариші! Хоче сказати кілька слів товаришка Шульженко. Вона працює у Кіндратова хатньою робітницею, сама з села, пролетарка, і, звичайно, буде цілком об'єктивною. Виступ її для нас дуже цінний. Давай, товаришко Шульженко.

Галя вийшла на середину залі й подивилася на Кіндратова. Він стояв у позі Наполеона, заклавши ліву руку за борт гімнастерки, злегка посміхаючись від певності своєї перемоги.

. . . А добре вони вигадали з Лідією, га? Рахманна Галя відмете найменші сумніви щодо його поведінки, дасть козир, якого не поб'ють жодні виступи й письмові доноси. А бо-ятись є чого, ох, є . . .

Галя почала тихо, наче соромлячись. Розказала, як вона знайшла в родині Кіндратових пристановище, близько спостерігла їхнє життя . . .

— Люди, звичайно, добрі — казала Галя — навіть собаку жаліють. Вона у них спить на окремій подушечці. Господиня Лідія Миколаївна слідкує за порядком, любить чистоту. Раз на тиждень долівки у нас змиваються парфумами . . .

У Кіндратова сіпалось обличчя. Голова комісії постукав по столі олівцем.

Товаришко Шульженко, ви не фантазуйте, ближче до справи.

Тоді голос у Галі набув твердості. Вона випросталась, як гнучка лозина, і в очах її спалахнув грізний огник.

— Не перешкоджайте мені, товаришу голово. Я ані скільки не фантазую. Доводилося мені читати, що ванни з вина приймали колись великі аристократи. Я цьому не вірила, а тепер побачила на власні очі. Я обурювалася тим, що колишня служниця жила в просторій світлій кухні, а мене примусили жити в комірчині. Раніше у хазяїв їли до сходу, я ж одержую пайку, як у військовий час. Тепер щодо цього мерзотника, тобто громадянина. Тут казали про його любов до жінок і до питва, але справа не в цьому. Хай би собі любив і хай би пив. Але він гвалтівник. Так. Це говорю я, нещасна Галя Шульженко. Це скажуть ще кілька дівчат - сусідок. Та у них же, власне, дім розпусти, причому ні жінка чоловікові, ані чоловік жінці не перешкоджають. Мені доводиться прибирати ранком, у неділю . . . Тьху! Я такої капости ніколи не сподівалася побачити в житті, а проте побачила. Більше продовжувати не хочу. Вистачить!

Борис Олександрів

З ЦИКЛЮ "МУЗИКА"

1

Це буде так: вечірні тихі луки.
А вдалені — зелені хвилі, порт.
Ось: припадуть до клавіш білі руки
І прозвонять розпукою акорд.

Це буде — біль. Закуті громовиці.
Пекучий жар у холоді п'їтьми.
І пролетять над морем чорні птиці,
Далечину мережачи крильми.

Це буде — жаль. Привабна тайна мрії.
Я не зірву повік її тенет!
Ось піднялись, мов крила, темні вії
І на стіні — знайомий силует . . .

2

Осипаються віти клена,
Гасне день за вікном.
А ти граєш мені Шопена.
Безгоміння кругом.

Десь годинник озвався хрипко,
Впали тіні на шлях.
І ридає, і тужить скрипка
В неспокійних руках.
Ніби чую слова печалі,
Що пливуть з висоти.
Сині-сині, безкраї далі,
Небо, вечір — і ти.

3

Тихо-тихо урвала . . . Кінець!
І душа заміла, мов кремій.
На столі догорів каганець
І зімкнулася хвилею темінь.

Одинока прийшла до вікна
І в далекому гомоні дзвонів
Приглядалася довго, сумна,
Як у сутіні вечір холонув.

Десь мереживо ткала зоря,
Наче звабою тайни манила.
А далеко-далекі — моря,
І на обрїях — білі вітрила . . .

Галя з палаючими щоками швидко пройшла через залю і зникла за дверима. Вона до господарів не повернулася.

За місяць виїхав у Донбас — на місце нового призначення Кіндратов. У партійній справі його була записана догана за «неетичне поводження в побуті».

О С І Н Ї

В алеях кленобагряних віками лита,
Гуде рокованість, двоїстість, чорнотіння;
Чи впасти з паддю, чи в гнівах темніти,
Як лезо в битві з вироком незмінним?

І світлість музики — облудне розплітання
Пломіннокосої Кассандри мислей вихру,
І вічностей високих ця остання,
ця осінь - провесінь, цей шерх нещадний лиха.

— * * —

Х В О Р И Й

Іноді щасливо я всміхнусь,
Часом когось радісно покличу;
Раптом бачу біль в його обличчі
І, немов побитий, схаменусь.

Кров'ю чую дійсність без окрас.
Серцем чую стогін з уст мулата
І зника теорія проклята
Про нерівність (вищість, нижчість) рас.

Близький він, цей хворий негр, мені;
Ближчий, чим усі щасливі світу
Тим, що має молодість розбиту,
Тим, що в гарячковому вогні.

Раз вночі я, вибившись зі сну,
Чув його придавлені стони,
Чув, як це слабке життя холоне
І молився, щоб той біль минув.

Серце тихо нило: не молись!
Це ж звичайна, як у всіх, облуда.
Або попроси у Бога чуда
І з нещасним болем поділись.

Я відчув, що думка ця пуста
(З власним серцем лицемірять годі)
І моління скорчилось, мов злодій,
Постидавшись за такі вуста . . .

Вчора він не спав, сердечний, знов.
Плакав: «Мельхіоро, Мельхіоро!...»
І я знав, що це ридала хвора,
Безнадійна, як він сам, любов.

Боже, чим я в Тебе заслужив,
Що мене Ти вдержуєш в здоров'ю,
І що серце, сповнене любов'ю,
На моїй дорозі положив!

Тихше, не всміхайся, не кричи:
Он його змарніла мати плаче . . .
Нижче, нижче голову, юначе,
Повз мулата ліжко ідучи! —

П. Палашевський.

СПОГАД НА ПАРИЗЬКІЙ ПЛОЩІ

Пізня ніч. І вулиця самотня.
Навіть без дівчат, і без реклям.
День минув отак, безповоротно,
День без контурів і плям.

Лихтарі оберлися об мури
І заснули певно теж.
І згадавсь тепер мені Сосюра,
Тільки він, авжеж.

Так у Києві стояла нічка
У дніпровім прип'ята порту.
І сказав Сосюра: «Вибрав би навечно
Я собі ту зірку золоту.

Ту, що в небі, що не хоче з нами.
Я пішов би з нею в ніч —
Навіть без дівчат і без реклям,
Без гудків, і без обличч!...»

Я тепер збагнув його утому,
В цей самотній, пізній час,
Коли так намарно, в невідоме,
День пішов від нас.

— * * —

Мих. Лавренко

ЧИ СПРАВДІ ТАК?

«Ми знаємо: ми не існуємо,
Ми нічого не хочемо»...

Монтале.

О, ясно... так!... Ми бачимо, як вдень:
У цих картинах є несхопні грані . . .
Та, якщо чомсь не чуть наших пісень,
То хто ж впізна у серця калатанні —
Що хочем ми?...

Пісень не чуть не тим, що нас нема:
Німують груди, бо вуста замкнені,
Але хотінь... хотінь така є тьма —
З бажань серця у нас стають шалені —
І рвуть грудьми . . .

Однак, бажань не вляли ми в горно,
Ми не стопили їх, як топим крицю;
Ми не зілляли всіх їх ув одно,
Щоб народить крицеву Одиницю —

П р о в о д и р я ! . . .

Ми знаємо: Існуємо!... Ми — е!...
Всі хочемо на власні ноги стати,
Але не вміємо зламати тюрем ґрати,
Що з кожним разом ворог нам кує —
А вже б пора! . . .

Чи справді ж так? Що ми — віки, століття,
Терплячи глум, тортури й нагаї,
Не можемо висловить бажання все свої:
Нам — досить мук!... Нам годі лихоліття!...
Жадаємо д о б р а ! ! . . .

Останній з роду Сірих

Сірий курив люльку, затягався салдатською махоркою. Невеличка нафтова лампа, прикрита обгорілим папером, кидала гостру тінь на його лице. Світло падало на стіл, на кусень чорної долівки, на салдатські ноги, що звисали з поверхових ліжок, на криві, схожені чоботи тих, що сиділи і сьорбали вечірню вупу. Жовте світло лампи блимало рогом із непідчищеного гнота, і до нього зліталися негли, обсмалювалися об брудне скло, розгортали кола в задимленій кімнаті.

Ліжок було багато, ген аж під стелю, і вони бовваніли в півтінях нескінченними рядами. Залізна піч витягнулася чорною трубою, і її рам'я виходило назовні, крізь діру, обляпану жовтавою глиною.

Салдати, що присіли біля стола, ламали хліб і жували його поволі й докладно. Сірий не їв. Курив люльку. В куті на лаві сидів новий салдат, малий і рудий, з миршавим нечесаним волоссям, у розтібнутій сорочці. Його рука гладила бліді груди, і він весь був усипаний ластовинням. Очі мав чорні, а може не чорні, тільки чорно-червоні, як у рудих, і Сірий довго думав, чому вони такі дивні. — «Вій не має» — догадався врешті. Сказав це голосно. Йому стало легше, наче по важкій праці, і він прихилив плечі до стіни.

— Що кажеш? — повернув голову Петро, і глянув не на Сірого, а кудись під стіл.

Сірий не відповів, і Петро почав чистити кінцем ножа брудні нігті. Новий салдат сидів від ранку в куті і гладив рукою груди.

— Мабуть сидить так цілий день — подумав Сірий.

Він сидів, а вони волочилися по лисих горбах на розшуках за монгольськими повстанцями загонами. Не знайшли нікого. Навіть китайські шамани, що заклинали всіх воювати, зникли, і села були порожні. Рушниці стоять тепер у дерев'яних стояках. Сірий глянув під стіну, у темноті пізнав свою. Стояла на призначеному місці, ремінь звисав темною смугою. Сірий звів очі на нового.

— Ну, як здоров'я Мітя?

Голос був байдужий, це так собі, щоб лише порушити мовчанку.

Новий подивився туди, звідки йшов голос, прижмурих очі від світла. Не бачив, хто це питає.

— Капрові очі — подумав Сірий, і поправив чобіт, що тиснув у неозначеному місці, бо ноги загрублї від ходи.

— Погано, брат.

Мітя мав тонкий голосок. Закашлявся, був хворий. Ще зранку привели його сюди, дали ліжко, включили в склад сотні. Його, хвору людину, не чіпав ніхто, і він сам почав скиглити, спльовувати і вистогнувати свою істо-

рію. Салдати знали вже, що Мітя з Тули, від чотирнадцятого стояв на фронті і йому жилося добре. Аж тепер, недавно, пішов проти петлюрівських банд і тут скінчилося його щастя. Куля роздерла йому груди. Поворот, шпиталь, білі, червоні, шпиталь, синьожовті, шпиталь. Це так довкруги Міті, а він, все ще байдужий до всього, вилежував свою рану. Врешті, знову прийшли свої, забрали Мітю, мовчазного і бідного та запроторили в монгольські степи. Знову та сама салдатська кімната і той самий пах юхти і дьогтю, ті самі очі й вуса, шапки, жовті казанки, сірі валянки і шинелі. Цілий світ дьогтю, казанків, шинелів. Коли Мітя оповідав, Сірий думів, що тільки два дні дороги, і він міг би сидіти біля матері. Сірий непокоївся в душі якимись неясними картинами, чогось бажав і не знав чого, про щось думав, а думки крутилися в голові без початку й кінця. Ненавидів салдатню і сіре життя, глядів на Мітю і не розумів, чому він боровся проти того чогось нового, та за що так терпить. Що Міті до того, що там десь на заході хтось має нові думки? Чому такі небезпечні ці думки, що їх треба нищити кулеметами?

— Вбивати думки? — спитав голосно і глянув у капрові очі Міті.

— Вбивати, вбивати, — скигнів Мітя, і його рука дряпала груди. Якась зла личина породила давно придушену силу, що бунтувалася проти вікового порядку.

Салдати слухали байдуже, бо не гаразд то розуміли про що йшлося. Вони бачили багато за ті роки війни, але нові вістки доходили рідко в цю пустелю. Тільки вряди-годи писар читав новини. Він довго перед тим чистив дрютяні окуляри, поглядав на вояків і зволікав із читанням. Так він упевнявся, що присутні хочуть послухати нових вісток і починав, коли шарудіння втихало і повітря, як йому здавалося, набрякало увагою і пошаною до його вчености. Але світ салдатів кінчався на їхніх далеких рідинах і опісля вони писали листи рукою того ж сотенного писаря. Слова вимовляли повільно і виразно, наче б говорили прямо з рідними, а коли кінчали, писар клав до кишені кілька копійок винагороди, або жменю махорки.

Мітин голос став дзвінким, руді брови стяглися над носом у злющу зморшку, голі безвійні очі ще більше запалали ненавистю. Він блід, коли згадував синьо - жовтих. Мітя розповідав барвисто про партію, мітінги і лозунги. Це було просто і ясно. На зміну старому, приходив новий порядок, нове життя в червоних пеленках, але з тої самої білокаменної столиці.

Салдати курили і мовчали. Було їм моторошно від думок нових і неясних. Це вони нині мають владу. Якесь непоборна сила придала їмні прості душі і вони в думках жалували за безповороттям спокійних днів. Гнітили їх нові слова і вони соромливо виймали з мішечків, що на грудях, погнуті і забруджені фотографії. Вдивлялися, наче востаннє, в округлі, безвиразні обличчя рідних.

— Кінець війни, закріпити революцію! — Це так Мітя. А Сірий думав про те, що справді війни кінець, він вертається до своєї хати, що там, за лисими горбами, він обійматиме, як раніше, лівчат, і знову буде працювати дроворубом. Сокира відчувалася йому в руці, ех, як розкішно ввігнати залізо в могутню смереку! Тугим ставав, коли набрякали м'язи на руках, засмалювались плечі від вітру і сонця. А в ногах лежали незаймані верхівіття вікових дерев.

Нагло Сірий напружив увагу. Щось забуте, давнє пролунало повітрям. Сірий настожився. Говорив Мітя. Це він промовив це слово. Воно вдарило об Сірого, прогуло і провалилося кудись у безвість.

— Що ти сказав?

Але Мітя мовчки розстібнув сорочку глибше, показував усім червоносиню смугу і жалісно нарікав на жовтоблакитних хахлів. Сірий нахилився. Рана була глибока, дерта, з гладкою синьоватою шкіркою.

— Гоїться — думав Сірий, — це хахли його поранили.

І його думки моталися довкола хахлів, бо він теж хахол. Так називали його, коли він з матір'ю перекидався словами рідної мови. Звук до тих сміхів. Далі робив свою роботу. Але довгими годинами вечірнього присмерку, коли місяць сяяв над землею, він раптом відчував, що ця східня земля чужа йому, і що вони всі, цілий рід Сірих, чужі тут. Від віків забігли прибудути.

Мітя розповідав, і слова їдкої ненависти наповняли кімнату, затроювали повітря. І враз — знову це одне, дивне слово: — Україна!

Сірий важко думав. Пробивав думками темні забутих картин, шукав давніх споминів. Не знаходив нічого, але шукав далі, знав, що вони існують, ці дитячі спомини, якісь дивні оповідання, чудні події минулих часів.

. . . Він любив сідати дідуньові на коліна. Тоді бачив усе, що на столі і що біля нього роблять. Дідуньо набивав люльку кріпким тютюном, а він просив розповісти казку. Тоді виходили на подвір'я, звідки видно було ген далеко, поза горби, і він слухав оповідання дідуня і глядів на хмари. Раптом хмари ставали воїнами, старовинними героями, мчали кудись на білих баских велегнів і розпливалися в далині небесних просторів, грізні, темні, ген там далеко, на заході.

Дідуньо викликав до життя ці постаті, ко-

ли в сотий раз розповідав про Батурина і їхнього давнього предка, що боровся в столиці до загибуні. Це були страшні картини. Опісля, коли весь рід Сірих прогнали з рідної землі, у далеку чужу країну, де вони й досі, тоді наказував прадід дідові, а дід батькові: — «Не твоя це земля. Коли прийде час, хай рід Сірих вернеться і стане в Батурині».

Хай рід Сірих вернеться! І останній з роду Сірих відчув на собі вагу родового наказу. Знав, де його місце. Там, на заході, на чарівному заході щось коїлося. Щось нове. І його чоло зморщилося, як зораний чорнозем. Він бачив себе там, де зійшло його веселе сонце. Далека мета його не тривожила. Він не думав про те, вона ж стала перед ним, така рідна, своя, близька.

Сірий озирнувся. Але довкруги самі чужі, байдужі люди. Він важко підвівся. Поволі, дуже поволі, переступив поріг. Холод ударив Сірому в лице. Небо миготіло зорями і Чумацький шлях розгорнувся у два краї світу.

Шереги дерев'яних казарм стирчали навколо, і Сірий глядів у вікна. Там метушилися салдатські постаті, то з'являючись у світлі лямпи, то пропадаючи в темній глибині.

— Нетлі — це Сірий. І засміявся.

Тепер прямував вояцьким майданом, утопаним тисячами чобіт, рівним, наче тік.

— Стій, куди?

Сірий глянув на вартового.

— Вийду трохи. Пропусти!

Його голос був спокійний, тихий. Сірий дивувався сам собі. Це так, наче б не він, а хтось інший відповідав.

— Не можна. Не знаєш цього?

— Пропусти! — повторив уперто Серий.

— Не можна! — Покарають тебе і мене.

І коли Сірий ступив крок уперед, вартовий швидко зняв з плеча рушницю.

— Вертайся! Не завернеш, стріляю. Чув?

— Ех, ти!

Сірому вдарила кров у мозок, і він відштовхнувся злісно рушницю в бік. Йому здалося, що салдат хоче крикнути на сполох, хоче стріляти. І він ухопив його за голову. Могутньо стискав пальці на горлі вартового, спокійно і певно душив людину. Рушниця дзвінко впала на землю, а Сірий шепотів:

— Ти, ти! Будеш стріляти? Будеш кричати?

Салдат вип'явив у смертельному жаху великі баньковаті очі. Очі повні жалю, очі загибаючої людини. Сірий бачив їх, бо світло з вікна лягло смугою побіч. І душив далі, аж поки очі потемніли і тіло обвисло йому в руках. Хвилину глядів ще на вуса, що дивно стирчали на губах, на волосся, злипле від смертельного поту. Тоді пустив горло. Голова стукнула глухо об камінь.

Тоді Сірий випростався і розгорнув широко руки. Чув міць у м'язах, а в голові повставали дивні хотіння могутніх і чудесних чинів. Щось несамолюбите переживала його душа.

Він рушив у ніч. Шукав ще когось, з ким міг би помірятися силою і знищити, він, вільна істота, вільна від законів, від простору, від часу.

Сірий завважив нагло, що довкруги тихо і порожньо. Він сам у безкрайому світі. Дрібна, самотня людина. І тоді пішов, похиливши голову. З ним ішли зорі, і Чумацький шлях став йому провідником. Постать Сірого видніла ще на ясній смузі піскуватого шляху, але згодом зникла. Розпливалась у безмірі азійської землі.

Як почало світати і над землею навис ранковий туман, Сірий минав сего. Люди гляділи йому вслід. Собаки брехали на чужу, самотню людину, а людина йшла, задумана, в салдатській шинелі, без шапки і без зброї. Тільки верблюди не цікавились перехожим. Безрух — це мудрість Азії, і в темних, розумних очах тварин відбивалися минулі пустинні віки.

Шлях був висохлий, і Сірий здіймав дрібну куряву. Йшов до своєї мети терпляче і вперто, як хлібороб, що оре свій клапоть черстої ріллі, оре рік, і другий, оре ціле своє життя.

Батурин! Загибло тоді у ворожому наступі місто, горіли доми, глушив уші гук гармат і дими з самострілів тяглися вулицями. А опісля шалений цар у тригранній шапці гнав людей на другий кінець царства, і вони йшли довго, вічними невірничими шляхами — на схід. Їх пекло сонце, душив мороз, підганяли вартові. Мало хто дійшов, але хто лишився живий, ставав твердим, як камінь.

Рід Сірих не загинув. Боровся туго і вперто, але існував. Він, салдат і дроворуб, був останнім з роду. Серед злиднів він забув про заповіт прадідів, та тепер його здійснить . . .

Далеко, десь позаду, бігли коні. Ізці, нагнулися до кінських голів, підганяли нагаями. Скорше, скорше. Довга сива смуга куряви слалися на шляху. Сірий оглянувся, вершники різко порушували спокій степового ранку. Вони здалеку давали йому знаки руками.

Сірий охляв. Довкруги був голий степ, і тільки з боку темніли кущі. Миттю кинувся туди, хижо рвонув на осліп сухою травою. Біг у спасенні хаші, не чув криків погоні і не бачив вершників. Тільки якісь потвори ввижалися йому. Вони реготали, хапали його мохнатими лапами за шию, за ноги. Товклися довкруги потвори з іншого світу, про які чув оповідання від старих жінок, темні сили, що тягнуть людину в диявольську п'яту живу кров, відбирають сили. На мить побачив голову з завмерлими вусами на губах, із злиплим волоссям і виряченими очима . . .

Сірий відчував, що тратить сили. Кущі, кущі — це одинока мрія. Навіть про вершників не думав. А вони здержали коней. Один з них підніс рушницю і прицілився. Довго стояв так, водив тільки цівкою.

Враз Сірий упав. Вогнем шмагнуло по цілому тілі, каламуть заступила очі і тьмяна соннота огорнула його ество. Зграї темних пта-

Шарль Бодлер

ВЕЧІРНЯ ГАРМОНІЯ

Тонка вібрація проймає всі рослини,
Омлінно тане квіт, немов кадильниць дим;
Звук в аромат тече і кружить плавно з ним;
Меланхолійний вальс вечірньої години!

Омлінно тане квіт, немов кадильниць дим;
Біль серця ніжного і трепет віоліни;
Меланхолійний вальс вечірньої години!
Храм неба клониться печалям голубим.

Біль серця ніжного і трепет віоліни,
Чуття противиться тьмам небуття чужим!
Храм неба клониться печалям голубим;
В застиглу кров свою повільне сонце плине...

Чуття противиться тьмам небуття чужим,
Сліди минулого йому — осяйні крини!
В застиглу кров свою повільне сонце плине...
Несу про тебе мисль потиром золотим!

Переклав Михайло Орест



О. Красовський

ВЕЛИКДЕНЬ

хів злетіли з жалісним голосінням з кущів і дерев. Вершники під'їхали ближче. Вони дивувались з утечі Сірого і пильно розглядали його. Той, хто стріляв, торкнув Сірого ногою. Але Сірий не рухався, лежав тихо, головою на захід, а очі скляно вдивлялися в ранню синь неба.

Ганна Черінь

ГАННА ЧЕРІНЬ (псевдонім) молода поетка, походить з Наддніпрянщини. Дебютувала на еміграції з окремими поезіями, які друкувалися в різних українських газетах та журналах. 1949 року видала збірку поезій під назвою «CRESCENDO». Недавно виїхала з Європи до Північної Америки.

Нижче подаємо кілька віршів з книги — «CRESCENDO». Читач сам належно оцінить високу майстерність, а головне красу почуття, яку вкладено в поезію і яка є ознакою непересічності таланту авторки.

— — — —

У ЩЕДРИЙ ВЕЧІР

Хата рідна, біла і обдерта,
Образи прадавні на стіні . . .
Вовкулакою зима четверта
Виє по скривавленій війні.

Той без ніг вернувся, той безрукий,
Чужина одним, другим — тюрма . . .
А комусь у полі чорні круки
Виклювали очі . . . І дарма,

Що кричить гаркавий репродуктор
Про заможність, щастя й ордени,
Про дешеві ціни на продукти,
Про калози та нові штани —

Не сховає смутку чистий сніг.
В кожному серці зледеніла пуста . . .
Не одна від сліз намокла хустка
На розпутті схрещених доріг.

А в хатині тиша надвечірня,
Цокають спокійно дзигарі,
Та цвіркун собі співає мирно,
І сумні сидять господарі.

Мовчки, лиш думки, мов чорна галич.
А старі когось у гості ждуть,
Для кого у невідому далеч
Простелила килим сніжна путь.

Обізвався словом — «Виглянь, Мотре!»
(А у вікна б'ється заметіль).
І не знати, у віконце котре
Виглядати і чекать відкіль . . .

Ой, по кім так журяться? То може
Син єдиний, може і дочка . . .
Дай же, дай їм, милостивий Боже,
Тих, кого чекають — дочекать.



ЗОЛОТО

Як в житті над усе найкращі,
Найдорожчі нам батько й мати,
Так і рідний свій край ні за що
Не забути і не проміняти.

Синє небо, неначе віяло,
Над тим краєм. А Божа десниця
Сонце-золото з неба сіяла,
А з нього родила пшениця

Запашна, в золотій шкуринці,
Хліба повно було аж по сволок!
І пекли пироги українці —
І собі і гостям доволі —

Гори печива золотокорого!
В нас не треба було прохати:
Частували ми друга й ворога, —
Всіх, хто тільки траплявся до хати.

І вже здавна у нас велося,
Що веселі дівчата хороші
Золоте, як пшениця, волосся,
Прикрашали вінком з волошок.

Від'їзджали ми з дому позаторік,
Ясне сонце всміхалось тепло, —
А тепер, може, ллється кров матері
На волошки, на житні стебла . . .

Батьківщино! В майбутній борні,
Наче сонце, яскраво світи нам!
Ми тебе і в чужій стороні
У серцях бережем, як святиню.

Бо ж без нас там печаллю квітне
Кожна квітка, стеблина кожна . . .
Рідний краю мій, злото-блакитний,
Розлюбити тебе — не можна!

Д Я К У Ю !

Я влячна Богу, що мене
Уподобав хоч трохи, —
Що на ногах я маю не
Полатані панчохи,

Що серце б'ється у грудях,
А не слизька амеба,
Що маю над собою дах —
Шматок ясного неба.

Коли ж прийдуть тяжкі часи,
Що в латках зарябію,
Скажу: благословен еси,
Все ж дякую Тобі я,

Що можу ще старий кожух
Повишивати латками,
Що я не мерзну, не дрижу
І не свічу литками.

А як прийдеться вже мені,
Колись у ніч осінню
Блукати може босоніж
По гострому камінню,

Я помолюсь: Отець святий,
Подай же теплу нічку,
Мені в дорогу засвіти
Зірницю, наче свічку!

П О Л И Н

Полиняли брови й зблякла хустка —
Чи ж до вбрань, коли у серці пуста,
І нікого рідного нема?
Не озветься й словом сіра даль,
Чужина, насуплена, німа.

Ой, ти, річко, бистра, невідома,
Може де зустрінеш ти Дунай?
Через нього ти Десну спитай —
Чи Данило мій тепер удома,
Чи вернувся з червоноармійців . . .
Скільки ж літ ото моїй Марійці?
Певно вже сімнадцятий минув . . .
Хто її волосся золоте
В коси, мов колосся, заплете?..
Ох, не сплачеш слізьми долину!
(І здається — встала із прадавня
Вірна до загину Ярославна).

Люди мостяться на пожарищі
І в життя чіпляються, мов кліщі,
Як розбитий з черепків баняк,
Ліплять, тулять так його і сяк.
Тільки ти вмиваєшся слезами . . .
Вийшла б і собі за кого зам'ж,
За такого ж бідака, як ти.
Так же часто робиться тепер це . . .
Ох! А вдома ж і сім'я, і серце,
І на хрест несила присягти!

Ні жона подружня, ні вдова —
Пустоцвітом віку дожива.

А Л Ь П И

Уже кінчає осінь злото прями,
І Альпи обгортає біла мла . . .
Про Альпи мріяла колись я часто,
Коли іще дитиною була.

Тепер мене не радують простори
Зелених лук в осінніх туманах,
А тільки сняться придніпрянські гори
І золота пшениця на ланах.

Ці вежі гір, що мчать у небеса,
В снігу — мов горді крила лебедині,
Усе немиле серцю, як краса
Чужої і байдужої людини.

С Т А Р Е Ц Ь

Тихо в двері стукає, несміло,
І, вказавши на беззубий рот,
Добирає слів, щоб зрозуміла:
«Бітте, фрау, етвас хлеба, брот!...»

Подивилась — уніформа драна.
Вицвіли ефрейторські значки,
На щоці не зажила ще рана —
І рукав порожній, без руки.

Промайнули враз думки недобрі:
Може за сплюндровані міста
Разом із медаллю «за хоробрість»
У боях ці рани він дістав . . .

Це ж тоді, коли нахабні «гості»
Панували в рідному селі,
Ми, немов в ярмі, ходили в «ості»
По німецькій проклятій землі.

По очах не можна розібрати:
Мабуть, не одного він убив.
Той, що бив в обличчя мого брата,
Теж такі мав очі голубі.

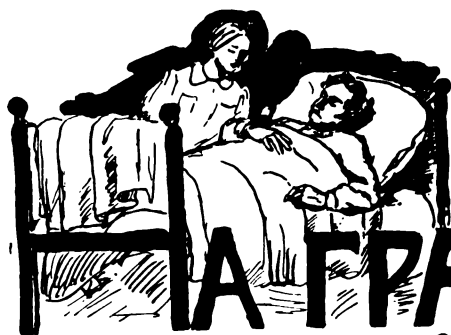
Тільки що ж, як українське серце
Незлостиве зроду і м'яке.
Вже пройшло — хоч сердсья, хоч не
сердсья,

А у нас заведено таке:

Чи бува у хаті хліба досить,
Чи, трапляється, й для себе мало, —
Та ніколи старцеві, що просить,
Українці ще не відмовляли.

Ну, який тепер із нього воїн?..
Вже йому й не вдержати рушниці...
І шматок, розкраявши надвое,
Подаю

німецькому
каліці.



НА ГРАНІ ДВОХ СВІТІВ.

(Продовження)

Під час вечері відчувався загальний неспокій, який навіть вино не могло розігнати. Розмови кружляли навколо замаху на життя міністра охорони. Гадаю, що багатьох хвилювала доля власної особи, бо після такої події треба було чекати багато арештів. Крім того, пошепки говорили про замах на герцога, який також був відсутній, і всіх починала турбувати тінь таємничого Ніла, про розправу якого з вищими представниками влади ходили неймовірні легенди.

Король був у недоброму настрої і під час вечері не сказав майже ні слова. Герцогиня також виглядала схвилюваною. Отже, не дивно, що вечера в цей день скінчилася рано, і ми з Дальміною врешті мали змогу лишитися на самоті.

Ми повільно йшли рука-об-руку, минаючи кімнати, оздоблені портретами і картинами, яким освітлення свічок надавало таємничості. Я відчув, як ручка Дальміни злегка затремтіла, і, поглянувши на неї, помітив, що вона широко розплющеними очима дивлялася в відображення моїх предків. Її настрої передався й мені, хоча я не раз бачив раніше ці портрети, але в цю мить на мене ніби повів подих минулого і разом з цим охопило дивне хвилювання.

— Я хочу побачити зараз портрет вашої матері, — пошепки сказала Дальміна.

Портрет був у блакитній залі, і ми попрямували туди. Заля не була освітлена, але я наказав слугі, що стояв при дверях, запалити свічки.

Це була невеличка, так звана інтимна зала, обтягнена блакитним атласом з такими ж блакитними узорчатими меблями з позолоченим деревом. Попід стіною стояв клявесин, на якому моя мати колись грала і слухала гру свого вчителя.

Ми мовчки підійшли до портрета, і я ще раз побачив знайоме і хвилююче близьке обличчя, якому вечірне освітлення також надавало загадковості. Матір було намальовано так само в блідоблакитній сукні, в яку майстер,

що малював портрет, уклав багато праці і хисту. Сукня здавалася природньою, ось-ось мала зашелестіти. Такими ж живими були і великі карі очі, які лагідно і сумно дивилися на мене.

— Трохи відійдемо, — прошепотіла Дальміна, потягнувши мене за рукав.

Ми відійшли, і здалеку поглянули на портрет, від чого враження таємничості і життя ще збільшилося. Здавалось, постать на портреті йшла із темряви нам назустріч і лише на хвилину спинилася.

Я відчув, як Дальміна притулилась до мене, і ніжно притиснув до себе її руку.

Але тут, випадково, мій погляд упав на тяжку блакитну порт'єру, що прикрашувала двері, які виходили на балкон. Не знаю, що саме спинило мою увагу. Спочатку я поглянув механічно, потім мені вдалося, що порт'єра трохи захиталася, і я теж механічно подумав: невже це двері на балкон відчинено і з них дме вітер? Надалі погляд мій сковзнув униз, і я раптом побачив кінець ноги. Не довіряючи собі, я приглянувся уважніше, і тоді вже зовсім певно помітив ногу. Отже, за порт'єрою стояла людина. Я на хвилину оглянувся на вхідні двері. Їх було причинено, бо ми з Дальміною побажали лишитися на самоті, але слуга стояв по той бік дверей. Я тихенько потиснув руку Дальміни і приклав палець до вуст, наказуючи мовчати, а тоді вдав, що йду попід стіною, а порівнявшись з балконом, швидким рухом відсунув порт'єру і опинився лицем до лица з невідомою мені людиною.

Хвилину ми дивлялися один в одного, я з цікавістю, людина пильно, але без особливого хвилювання. Це був досить молодий хлопець, такий же високий на зріст, як і я, лише ширший в плечах, з високими грудьми, які обтягала клітчаста одежа, що я її бачив на людині з ведмедем. Але обличчя хлопця мені остаточно сподобалось. Було гарне, мужнє, а рішуче складеними вустами; ясні очі дивилися просто, сміливо і навіть владно. Чоло було також досить широке, оздоблене руським хвилястим волоссям.

Так деякий час ми дивилися один на одного, потім я, насмішкувато посміхнувшись, сказав:

— Ви мусіли завважити, що ваші ноги трохи задовгі для того, щоб ховатись за порт'єру.

— Це сталося тому, що було темно, і я несподівався, що запалять світло, — спокійно відповів незнайомий.

— Ага, — далі також іронічно продовжував я, — отже, хтось із нас, або ми, або ви прийшли сюди несвоєчасно...

Тут погляд мій упав на ремінь, що перетинав груди хлопця, і за плечами його я помітив кінець лука, а біля пояса сагайдак зі стрілами. Тоді я поглянув на двері, де мав стояти слуга і неголосно додав:

— Маєте щастя, Ніле, бо я сьогодні перед

вами заборгований. Отже, гадаю, що вам ліпше вийти тим шляхом, яким прийшли.

І я вказав очима на балькон.

Хлопець чемно вклонився, але, здається, більше до Дальміни, яка в цей час підійшла до нас, і також неголосно, але як і раніш, спокійно відповів:

— Я це зроблю, коли ваша світлість залишать залю. Так буде ліпше . . .

Він спинився, а потім додав:

— Для вашої світлості.

Я мимохіть засміявся і, взявши Дальміну під руку, відпровадив до дверей.

Вийшовши за двері, я уважно подивився на слугу, але нічого не помітив, крім шанобливого, готового до послуг виразу обличчя. Тоді я дав йому розпорядження оглянути добре в сусідніх кімнатах вікна, бо, коли ми перед хвилиною проходили, то десь дув вітер. Я хотів трохи відтягти час для хлопця.

Після цього ми з Дальміною пішли до себе кінчати цей незвичайно багатий на враження день.

V

Минуло багато часу, аж я, нарешті, знову взявся за записки. Лікар каже, що два тижні я гарячкував і марив. А сестра потихеньку розповіла, що мене навіть двічі довелося прив'язувати, бо я кидався в ліжку і все хотів кудись бігти.

Проте, вже другий день, як температура знизилась. Лікар вітає мене і говорить, що криза минула, але коли я намагався зловити його погляд, він, удаючи, що дає якийсь розпорядження сестрі, відвернувся. Та я занадто охляв за цей час і тому не реагував на те, що діялось навколо мого ліжка, тим більше, що мав зберігати енергію для іншого . . .

Я мусів писати.

Рука моя ослабла і незабаром пальці будуть не в силі тримати олівець. Отже, треба, не відкладаючи, зібрати докупи все, що сталося зі мною за цей час . . .

Почалось усе . . . Так, почалось усе дуже гарно . . . Пригадую, як після мого звичайного дня тут, у лікарні, я, як завжди, прокинувся там . . .

Був сонячний ранок, десь над головами цвирінькали пташки, зливаючи свої голоси разом з піснею лісу в дивну, прегарну гармонію, що вітала схід сонця, і ніби акомпаніюючи їй, ритмічно тупотіли копита коней і тихо рипіли колеса.

Я кинув погляд крізь вікно карети і побачив, що ми в'їхали в ліс. Але дуже розглядатися я не міг, бо на моєму плечі спочивала голівка Дальміни. Ми виїхали ще поночі, щоб до вечора втрапити до найближчої зупинки, і біднецька, після бесонної ночі, задрімала.

Мене останнім часом почало непокоїти здоров'я Дальміни. Вона була надто тендітною, і тому, видно, життя серед нашого двору не йшло їй на користь. Личко її схудло і вблідло, а очі стали ще більшими, крім того

вона надто швидко втомлювалась і змушена була не один раз на день лягати відпочити. Але я сподівався, що зустріч з батьком і оточення рідного дому відновлять її сили.

Дальміна поворухнулась. Я збоку, боячись повернути голову, поглянув на неї і побачив, що вві сні, щось непокоїло її. Тонкі темні брови боляче стислись, від чого чисте високе чоло прорізала зморшка, вуста напіввідкрилися і з них зірвався стогін. Дальміна знову заворушилась, потім виразно здригнулася і розплющила злякані очі.

— Що снилося, Дальміно? — лагідно спитав я, — ви чомусь стогнали . . .

— О, — зітхнула Дальміна, — я бачила недобрий сон . . .

Вона раптом підвела руки і, обнявши мене за ший, міцно притулила до себе, ніби бажаючи захистити від чогось, потім, відпустивши мене, сумно сказала:

— Я бачила змія, ваша світлосте, він кинувся на вас, обкрутився навколо і наблизив своє жало . . .

— Але ж не вжалив, — весело перебив я, і, щоб розважити, почав розповідати інші сни, які, хоча ніби віщували щось, не збувалися, і часто, навпаки, приносили радість.

Але мої слова не розвіяли неприємного враження, Дальміна лишилася сумною і, заперечливо похитавши головою, сказала, що сон цей віщує небезпеку.

А день надходив такий гарний, привітний. Від лісу віяло прохолодою і спокоєм. Нас обступали високі дерева, які щодалі робилися густішими, і, схилиючись на шлях, часто чіпляли дах карети. Я висунувся з вікна і кинув погляд на шлях, яким ми їхали. Нас супроводжував довгий ряд карет та возів зі слугами і речами, поміж якими парами їхали озброєні вершники. Ніщо не говорило про будьяку небезпеку, але вузький шлях не давав можливості вершникам їхати з обох боків карети, як це було потрібно. Проте, ліс почав рідшати, шлях зробився ширшим і вершники повернули на свої місця. Ми в'їздили на поляну, всіяну розкішними квітами, і я подумав про відпочинок і снідання, збираючись дати наказ зупинитись . . .

Але саме в цей час залунали постріли і якийсь дикий вереск. Наша карета сіпнулась, і різко спинилась . . . Почувся брязкіт зброї і крізь вікно карети я побачив, що мої охоронники б'ються з невідомими вершниками, добре одягненими і озброєними. Я відчув, як Дальміна охопила мене руками, намагаючись не пустити, але було негідно мужа і лицаря сидіти біля жінки в кареті, коли йшов бій, тому я, сказавши декілька заспокійливих слів, визволився з обіймів дружини, і, вихопивши шпаду, відчинив дверцята карети.

Мені відразу пошастило вбитися з сідла одного з ворожих вершників, але майже разом з тим щось одекло мої груди. Все заколихалось в моїх очах: дерева, коні, люди, по-

тім замиготіли плями, і я відчув, що падаю.

Ніби крізь сон до мене долітали вигуки, жіночий крик, брязкіт зброї, чийсь стогін . . . Мені здалося, що хтось спинився наді мною і спитав:

— Готовий? . . .

Другий голос — низький хрипливий бас відповів щось, після почулося тупотіння коної, потім настала тиша.

Мені здалося, що очунав я незабаром, але, як виявилось, з часу цієї події минула добра доба. Я лежав у шатрі, який нашвидку зробили в лісі, бо мене небезпечно було везти далі. Наді мною схилилось обличчя моєї Дальміни, і це було перше радісне враження, що зустріло мене. Я поворухнувся, але відразу ж зморщився від болю, який опік мені груди і спину. Проте, погляд мій не відривався від великих ясних очей, що сяяли мені назустріч, а голос прозвучав, мов найніжніші пестощі.

— Ваша світлосте . . . прокинулись?...

— Дальміна . . . — прошепотів я.

— Тепер усе буде гаразд, — сказала радісно Дальміна. — Вам лише не можна багато розмовляти.

— Може його світлість щось з'їдять? — почувся знайомий голос, і я, підвівши погляд, побачив Аніеля, якого пізнав не відразу, бо його русяві льокони зникли, а всю голову було забинтовано білою пов'язкою, з якої, як серед шолому, виглядало зблідле тонке обличчя.

— Ти теж? — спитав я, вказуючи очима на його голову.

— О, цілковита дрібниця, — хитнувши рукою сказав Аніель і відразу ж додав:

— Може ваша світлість вип'ють молока?

— Зараз будемо їсти, сказала Дальміна і, вставши, почала радитись про щось з дуеньєю і Роною, які стояли біля входу в шатро.

Я підвів очі догори, розглядаючи купол брезентової покрівлі і трохи поворухнувся. Це знову викликало біль, від якого я злегка застогнав. Аніель кинувся було до мене, але його випередила Дальміна.

Потім мене почали годувати. Аніель тримав чашку, а Дальміна набирала з неї ложку бульону і підносила до моїх вуст.

Після їжі я задрімав, але за якусь годину прокинувся від дотику рук. Це моя Дальміна, з допомогою дуеньї, робила мені перев'язку. Кожну годину Дальміна прикладала до рани якісь чудодійні трави, що незвичайно швидко загоювали поранення.

Після перев'язки до Дальміни підійшла Рона і щось прошепотіла їй на вухо. Дальміна вийшла. Не було її досить довго, і я вже почав хвилюватись, але Дальміна повернулася і, схилившись до мене, спитала, чи почуваю я себе досить міцним, щоб прийняти гостя, якому ми дуже зобов'язані.

Я відповів, що так, бо хоч рана й пекла мені груди, але я не почував себе надто зле.

Дальміна попрохала мене тільки не говорити багато і хитнула головою до Рони, яка в свою чергу хитнула до когось, що стояв поза шатром, і поступилася з проходу.

Я повернув голову вбік широкої відслони шатра, яка заміняла двері і вікна. Спочатку я побачив, як на відслонь упала тінь і на світлому тлі вималювалась висока струнка постать в одязі селянина. Щось у цій постації здалось мені знайомим. Погордлива, спокійна постава, світле хвилясте волосся... Обличчя спочатку лишалося в тіні, і я не міг розглянути його, але ось він повернувся боком, уклоняючись мені, і освітлення впало на клясичний профіль з високим чолом.

— Ніле! — здивовано сказав я.

— Я, ваша світлосте, — спокійно відповів гість.

— І це ви . . . — почав я, але відразу ж відчув на своїй руці руку Дальміни.

— Зараз я вам трохи поясню, ваша світлосте, тільки прошу не хвилюватися . . .

Дальміна ніжно стиснула своїми тонкими пальцями мою руку і продовжувала:

— Мушу сказати вам, ваша світлосте, що напасники зробили досить зла, не кажучи особисто про вашу світлість, бо життя ваше є врятоване, лише тому, що пан Ніл зі своїми людьми потрапив на місце події, і це змусило напасників утікти, не доконавши злочинства. Але з наших охоронників лишилось мало живими, решта поранених лежать поруч у шатрі, за ними доглядає жіноча прислуга а лікує дуенья. Жінки всі лишилися недоторканими лише завдяки Нілові, без якого їхня доля була б ще гіршою, бо напасники забрали всіх у полон.

— І вас? — спитав я Дальміну, відчуваючи, як мені перехопило дихання.

— І мене, — відповіла вона, знову стискаючи мою руку. — Але, на щастя, на місці події з'явився пан Ніл... і, наздогнавши напасників, відібрав у них жінок.

— Дякую, Ніле, — прошепотів я, в свою чергу стискаючи пальчики Дальміни, це вже друга послуга . . .

— На цей раз, ваша світлосте, я лише реабілітував свою честь, — відповів Ніл, — бо напасники написали крейдою на одязі вбитих і також на вашому, ваша світлосте, слово: «Ніл», стягаючи таким чином, свої злочинні наміри на голови моїх людей і плямуючи мою справу.

— Яка, вам здається, є незаплямована? — з деякою іронією сказав я.

— Так, ваша світлосте, — все також спокійно відповів Ніл, — моя справа є незаплямована. Ми йдемо здобувати справедливість, захищати скривджених і карати злодіїв.

— Справедливість? — усміхнувся я, — але, на жаль, справедливість, як справжня дама, найбільше шанує силу, отже для вас дуже мало шансів здобути її.

— Є дві сили, — вільно відгукнувся Ніл,



ПАСТУХ

— одна матеріальна, позбавлена духа і тому мертва, друга сила чину, або дії, як наслідок віри і прагнення до мети. А тому що життя завжди перемагає смерть, ми віримо в нашу перемогу.

— Це вже щось з галузі філософії, — сказав я весело, але зустрівши застережливий і докірливий погляд Дальміни, стримався і лише додав:

— Коли я трохи одужаю, ми продовжимо цю розмову. На сьогодні ж можу лише сказати, що як на раба і галерника, ви надто освічені, а ваша мова говорить, що в минулому ви не належали до класу простих людей.

— Раб і галерник є зовнішня ознака суспільного розподілу, який є, здебільшого, наслідком тієї ж несправедливості, — стримано відповів Ніл, і тут же, видко уникаючи розмови на цю тему, додав:

— Ваша світлість потребує відпочинку, отже дозволю собі лише потурбувати вас маленькою справою. Нам пощастило схопити живим одного з напасників, якому ми розв'язали язика і він назвав людину, що організувала напад.

— Хто? — спитав я з неприємним передчуттям.

— Герцог Еслі.

Я мовчки поглянув на Дальміну і заплющив очі, бажаючи зостатись на самоті.

Ніл вийшов разом з Дальміною, а я лишився зі своїми думками.

Лише тепер я зрозумів усе. Та участь, яку брала герцогиня, влаштовуючи нашу подорож, була лише заздалегідь розробленим пляном, за яким можна було дуже зручно прибрати мене зі шляху, скориставшись ім'ям Ніла, якому останнім часом приписували всі злочини, які тільки десь траплялися. І я, як наївний дурник, потрапив у пастку! А Дальміна... Мене кинуло в дріж від одної думки про знущання, які чекали на неї, коли б не своєчасна допомога Ніла.

Переді мною виплигло гарне обличчя гер-

цога, з насмішковано зіщуленими очима і червоними, мов скривавленими, вустами, з рукою на перев'язі. Такий, яким я його бачив в останній раз. І я згадав нашу розмову.

Це було на останньому балі, який влаштували на честь нашого від'їзду. Герцог з'явився на ньому вперше після хвороби, і я скориставшись з нагоди, вирішив полагодити минулу справу. Відкликавши герцога набік, я ввічливо спитав його про здоров'я, додавши, що нетерпляче чекаю його повного одужання, бо маю з його допомогою з'ясувати одне маленьке питання. Справа в тому, що мені не подобається його манера розмовляти з дамами, і я гадаю, що цю суперечку найліпше було б розв'язати герцем . . .

Герцог, чемно вклонившись, з найлюбезнішою усмішкою відповів, що він з великою охотою зробить мені яку завгодно приємність, і прохав лише відстрочки до повного одужання, бо покищо не міг тримати шпади в руках. Я погодився на це, і ми відклали герць до мого повороту після відвідин короля уманів.

Тепер я розумів, що підчас тієї розмови герцог був певний, що я не повернуся.

Думки ці схвилювали мене, в грудях запекло, і я ледве стримував бажання застогнати, але якраз повернулася Дальміна. Її присутність, як завжди, заспокоїла мене, і рана вже менше дошкуляла. Дальміна почала говорити про те, що до замку послали гінця, і тепер чекають зручного візка, на якому мене можна було б довести додому. Я з гіркістю подумав, що волів би бути зараз у короля уманів, аніж у себе дома, але про довгу подорож не можна було думати. До того я мусів побачити короля, адже все ж король був моїм батьком . . .

Так, намагаючись потішити себе, заколисанний ніжним голосом Дальміни, я задрімав.

Другого дня, врешті, прибув кортеж з великою кількістю охоронників, з головним придворним лікарем, який, оглянувши мене, знайшов стан мого здоров'я задовільним. Мене обережно перенесли до спеціального повозу, і кортеж повернув назад, до замку.

Для мене ця подорож була невимовно тяжкою. Від кожного підстрибу повозу груди опікав біль. Я часом дримав, хоч дримота більше скидалася на забуття. Але, прокидаючись, я завжди зустрічав любовний погляд синіх очей Дальміни, і це в значній мірі сприяло тому, що я доїхав, не діставши особливих ускладнень.

Надалі спогади уриваються, перед очима проходять лише окремі малюнки і сцени.

Ось я бачу мою спочивальню. Я напівлежу на білосніжних подушках. Біля ліжка в кріслі сидить Дальміна і читає вголос книжку, яку тримає в руках. З-за напівспущеної штори падає світло на білоблакитну сукню, на високоскладені на голові золотаві коси, на тонкий схудлий профіль . . .

До ліжка підходить Аніель, обережно тримаючи в руках срібляне блюдо зі сніданком. Пов'язки на голові у нього немає, але русьві льокони острижено і тепер він вже не скидається на дівчину, а тому здається якимсь новим, іншим.

Потім усе вкривається ніби туманом, а коли він розвиднюється, я бачу інше.

. . . Музична кімната зі знайомою стіною, на якій висять музичні інструменти. В руках моїх улюблена скрипка, я воджу смичком по струнах, прислухаючись до вібруючих звуків пристрасної і скорботної мелодії. За клявесином Дальміна. Світло від свічок, колихаючись, кладе тіні на бліде личко, роблячи його надто серйозним і урочистим. Пальці граційно рухаються, перебігаючи по клявішах . . .

Але зникає і це. І ось . . .

. . . Ніч... Я збуджуюсь від якогось брутального звуку, ніби в двері вдарили молотком. Надалі чути голос:

— Ім'ям короля, відчиніть!

Відчуваю, як руки Дальміни охоплюють мене, ніби бажають, як тоді, перед нападом, захистити від чогось. Тим часом двері відчиняються і світло від ліхтаря сліпить очі. Далі я бачу старшину війська охорони, а за ним у дверях силвети охоронників. На моє різке запитання, що це означає, старшина розгортає папір, прикрашений королівською печаткою, і починає офіційним, одноманітним голосом читати:

«З ласки Божої, його королівська величність, король... доручає... першому дорадникові, міністрові охорони державного спокою — Йогнозі... зробити зізнання з наслідного принця, обвинуваченого в зраді, і замішаного в змові проти його величності, короля...»

Це був наказ про мій арешт. І цей арешт підписав король, мій батько . . .

Я попрохав старшину залишити спочивальню, доки я одягнусь. Він погодився, але двері лишив відчиненими. Десь узявся блідий Аніель, який тремтячими руками одяг мене. Дальміна також накинула пенюар. Вона трималася мужньо, підбадьорувала мене і запевняла, що це непорозуміння, що вона ранком піде до короля і з'ясує все. Адже сумління наше було цілком чисте.

Нарешті, останній поцілунок і я всупроводі охоронників вийшов на двір, де біля бічних дверей нас чекала карета.

Не знаю, чи довго ми їхали, мені здалося, що минуло декілька годин, а може це були хвилини, бо похмура будівля тюремного замку, до якого напевне везли мене, була недалеко.

Нарешті, карета спинилась. Заскрипіли засуви залізних воріт, після чого карета рушила далі, але незабаром спинилась знову. Охоронник відчинив дверцята карети, і я виліз на подвір'я, яке завдяки темній ночі не міг розглянути. Нас зустрів тюремник, потвора з лицем цілковито зарослим волоссям і довжелез-

ними руками. Підвівши вгору ліхтар і дзвякаючи ключами, що висіли у нього за поясом, тюремник повів нас вузьким і низьким коридором, який двічі завертав, доки нарешті, спинився. Ключ іржаво заскрипів, двері відчинились і я ввійшов у середину. Ліхтар освітлив кам'яні чорні стіни, під якими лежала купа соломи. Більше я не встиг нічого розгледіти, бо тюремник вийшов разом з ліхтарем. Двері заскрипіли, і я лишився в цілковитій темряві. Я вийняв хустку і приклав до носу, щоб захистити себе від жахливого смороду, яким було наповнене приміщення. Зробивши навмання декілька кроків, я наткнувся на стіну і обіперся об неї.

Деякий час я стояв так, доки не відчув, що ноги мої втомилися. Тоді я поволі спустився і сів на солому, але відразу ж скочив, бо рука моя доторкнулась до чогось, що заворушилось і побігло. Це, як я потім довідався, був пацюк. Проте, надалі я все ж сів, бо надто втомився. Час тягся невимовно довго, а я все сидів, поклавши руки і голову на коліна. Мене охопило якесь отупіння, яке спаралізувало мене. Десь жевріла думка, що це сон і, що коли я прокинуся, це все минеться.

Нарешті, десь згори почало пробиватися світло. Я підвів голову і побачив угорі кріхотне віконце з залізними ґратами. Трохи згодом розвиднілось, і я міг розгледітись. Приміщення було досить велике, низьке, кам'яні стіни поросли мохом, на підлозі, як я вже знав, лежала купа соломи, більше не було нічого: ні стола, ні стільця, ні ліжка. І тут мене блискавкою прорізала думка, що я в одному із страшних льохів тюрми, з якого немає виходу. Мене охопила безмежна лють, я скочив і почав крокувати взад і вперед, мов тварина, що потрапила в пастку. Хотілося схопитись за голову і битись об кам'яну стіну. Це був приступ одчаю. Я проклинав свою нікчемність і покірливість. Я мусів був тікати. За будь-яку ціну тікати. З опочивальні через вікно, чи по дорозі. Мусів був! Але я пішов, мов покірливе теля, скоряючись волі батька.

Батька?... О, ні... Волі Йогнози і герцога та герцогині Еслі . . .

Але батько... батько... Він підписав, він кинув мене до в'язниці.

В розпачі я підбіг до дверей і почав бити в них кулаком. Але лише луна відгукнулася, навколо панувала все та ж мертва, страшна тиша.

(Далі буде)



ВЕСЕЛИМ ПЕРОМ

ХОЛОДУХА •))

Ви називаєте себе етнографами і філологами, а, мабуть, не знаєте, що таке холодуха. Хо-ло-ду-ха! Правда ж, не знаєте?

А от мені довелося пізнати, що це таке. Було це за НЕП-у. Було це в липні. Було це на шляху з Ніжина до Борзни. Спека стояла нестерпна, як в Аргентині. Небо бліде, ніби вицвіле від сонця. І курява на дорозі така гаряча, що крізь підошви чобіт ноги пече. Стелиться шлях довгий — як Рівадавія. Стомився я трохи. І пити хочеться. Чи не зайти б, думаю, до Корнія Омельковича? А Корній Омелькович на хуторі жив (тоді ще не розкуркулювали і хуторів не ліквідували).

Ну й завернув я на хутір. Бачу, господар у холодочку щось майструє.

— Драстуйте, — кажу, — Корнію Омельковичу!

— Драстуйте, — каже, — Хведосію Степановичу!

— Дозвольте, кажу, води напитись.

А Корній Омелькович:

— А може, Хведосію Степановичу, по чарці?

— Та що ви, Бог з вами. У таку спеку . . .

— Так тоді молочка холодного з погребу? (Погребом у нас, бачте, льох називається). І відразу ж до наймички: — Гапка, дістань молока. Того, що з холодухою.

Посідали ми під погребником на оплені. Балакаємо. А Гапка нам* полумисок меду, та буханець хліба пшеничного. Та гладішку молока з погребу. Подає мені Гапка питун (це у нас горня питуном зветься) молока холодного. А я, знаєте, на молоко тоді був майстер: два глеки, кожен по піввідра, випивати траплялося. Став я пити, що ковтну — ніби з мертвих воскресну. До того приємно.

Коли це, чую, Корній Омелькович щось на наймичку гримає.

— А ти, мовляв, холодуху витягла?

А та:

— Ось зараз вийму.

Та й тягне з гладішки жабу на ниточці. Здорову. Зелену. Витряшкувату. Господи! І де ж той смак у молоці подівся! І в горлі мені ніби жаба застрягла! І в шлунку неначе ступоголків лапками тільки дряп-дряп! Я й питуна не допив, попросився з господарем, та давай у ноги! Він навіть образився, що я так скоро відхожу. А я тільки й встиг запитати:

— Нащо ви, Корнію Омельковичу, жабу в молоці тримаєте?

— Як нащо? На те, щоб молоко не кисло.

З ОПЕРИ «ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ЛЯ ПЛЯТОЮ»

Чорна хмара

Повз Ля Пляту

Розіслалась з краю в край.

Ти до нас

Якось на мату,

Любий друже, завітай.

Любий друже, завітай!

Будем з рурочки тягнути

Гіркувату рідину,

Спід сервеси

Пляшку в кутик

Теж поставим не одну.

Теж поставим не одну!

Пузонько моє дебеле,

Серцю радісно в цей час.

Хтось про книжку

Мені меле,

А для чого, прошу вас?

А для чого, прошу вас?!

З тої книжки, що ми бачим?

Їсти нам не дасть вона!

Я два пези на «кебачо»

Краще викину щодня.

Краще викину щодня!

О, мій друже, мій пайсане,

Слухай добру раду ти:

Їж і пий, ледь сили стане,

Книжку ж шли під три чорти.

Книжку ж шли під три чорти!

Іван ЕВЕНТУАЛЬНИЙ

У нас усі так роблять. Тиждень молоко стоятиме, і хоч спека, хоч гроза навіть — ніколи не скисне.

Про те, як я добіг до верб, і що я робив під тими вербами, не буду розказувати. Скажу тільки, що, мабуть, і пляшка перваку не викличе такої антиперистальтики (бач, яке слово втулив, це щоб не всі розуміли), як те молоко з холодухою.

І навіть молоко я після того розлюбив. Хібащо склянку кип'яченого, поки ще гаряче, інколи вип'ю. Але вліті велику гладішку з холодухою спеціально для гостей тримаю. І знаєте — чудове молоко: холодне, свіже, хоч тиждень стоїть, а не кисне.

Якщо коли стомитесь і будете мати справу — заходьте!

*) Читати лише під час обіду.

Цікаво знати

— 1904 року в Кансо Сіті (США) було лише 2 автомобілі, та й ті на прогулячці зупинились.

— За давніх часів поштові оплати в Англії були такі високі, що звичайні громадяни не мали змоги користатися з послуг пошти. Але державні урядовці зовсім звільнялися від поштових оплат. Отже був випадок, що один урядовець вислав пакуноквою поштою до Риму 30 місцевських собак, а другий — 2 прали.

— Ведмідь — батько ненавидить своїх дітей настільки, наскільки ведмедичка їх любить.

— В Голландії є такий звичай: Коли хлопець приходить сватати дівчину, він кладе на стіл дві свічки — коротку й довгу. В разі дівчина засвітить коротку свічку, це дорівнює відмові.

— Як правило, звірята не люблять паху тютюну. Однак, вісьмираменніці дуже люблять тютюн, і рибалки ловлять їх, як рибу, на гачок з тютюном.

— Американці в своїх телеграмах на одно лише слово «прошу» витрачають за рік 10 мільйонів доларів.

— Обвід ноги слоня дорівнює половині його висоти.

— Найбільш упертою твариною є ляма. Вона нестиме, прим., 45 кілограмів, але коли збільшити вагу бодай на 1 кілограм, ляма відмовиться рушитись з місця. Таксамо, коли ця тварина вважає, що вже відробила свою денчу працю, вона ляже й ніяка ласка чи биття не примусять її піти.

— Перша історична згадка про банани, сягає часів Олександра Великого. Воюючи в Індії, в 327 році перед Христом, вояки Олександра натрапили на банани, споживали їх а згодом розводили.

— Нормальне число суддів (присяжних) у старовинній

Гренії було 500, а максимальне — 6000.

— Підчас народин наслідника престолу в Англії, має бути присутнім міністр двору, а в королівській Франції на народини наслідника престолу чекало кілька тисяч громадян.

— Найбільшу цигару для виставки в Севільї (Іспанія) зробив сенйор Фонсека на острові Кубі. Ця цигара мала 2½ метри довжини, 1,20 метра в обводі й 50 кілограмів ваги. Праця коло неї забрала 4½ місяці, коштувала вона 2.500 доларів.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «П О Р О Г І В»

Осип Бурбан	2.00
Іван Молоко	2.00
Т. Данильчук	22.50
Микола Мельник	2.00
Михайло Смоленський	2.00
Онуфрій Іськів	2.00
Василь Поух	4.00
Іван Колодій	4.00
ВП. Жертводавцяв щиро дякуємо!	

ДО ВСІХ НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ЧИТАЧІВ

Бажанням Редакції й Адміністрації «ПОРОГІВ» є збільшити об'єм журналу, бо багато цінного матеріалу не використовується за браком місця. Але досягти це бажання без Вашої патріотичної допомоги Видавництво не в силі, оскільки потребує додаткових коштів. Тому звертаємось до Вас із закликом:

Кожен передплатник хай буде ласкавий приєднати кількох нових передплатників і в міру своєї можності підтримає Видавництво пожертвою на фонд розбудови «ПОРОГІВ». Місяць ТРАВЕНЬ проголошуємо місяцем розбудови «ПОРОГІВ».

ВСТАНОВЛЮЄМО КОНКУРС:

- 1.) Той, хто приєднає 5 нових передплатників, дістає безплатно «Пороги» на протязі 6 місяців і книжку «Жорстокі Світанки», як премію.
- 2.) Той, хто приєднає понад 5 нових передплатників — дістає безплатно «Пороги» на рік і, як премію 2 томи «Жорстоких Світанків», вартости 12 пезів.
- 3.) Жертводавців, які надішлють поважніші матеріальні датки, зарахуємо — добродіями «Порогів» і вмістимо, разом з подякою, короткі біографії їх, як спомагачів розквіту українського друкованого слова на чужині.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ «ПОРОГІВ»

Вільну, справжню демократичну українську думку, глибоке й всебічне поставлення проблем, статті на актуальну світову тематику, щоразовий фаховий коментар, вичерпну інформацію і хроніку з усіх ділянок життя подає з кожним числом газета: —

«УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ»

що виходить два рази на тиждень у Німеччині, і що її можна набути в представників та в кольпортерів у всіх частинах світу.

«УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ»

— це конечна лектура в родині та в громадських клубах і читальнях.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ:

Централья «Українських Вістей» —

«UKRAINSKI WISTI»

Ludwigstrasse 10, Neu Ulm, Donau, Germany

та представництва по різних країнах (адреси на 1-й ст. кожного числа).

В Аргентині — «ПЕРЕМОГА»
25 de Mayo 479 (26) Buenos Aires

CORREO
ARGENTINO
Central (B)

TARIFA REDUCIDA

Concesión № 4209

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual № 309996

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

«ПЕРЕМОГА»

S. CENSKO



ШТАНИ ЛАТАН У КЛІТКУ
ВІКОНУСЪІ ІЛІТІЛТКУ...

В-НО «ПЕРЕМОГА» БУЕНОС АЙРЕС

- В. Цимбал — Лукоморія, політ. карикат. 2.00
Шербак М. — Вітри над Україною — 3.00
Щурат В. Дві повсті про св. Миколая 0.70
Янків Я. Блискавиці, жовнір. оповідання 3.00
Яворський — Росович. Навздогін за ворогом, повість — 4.50
Яцкевич Л. — Паровий верблюд, ілюстрації для дітей — 1.80
Янків І. — Наука віри 4.00
Як ворожити з горнятка чаю? — 1.00
Як досягнути успіху? 1.50
Янівський і Яворський — Останні дні штурмфюрера 6.50
Сучасник — орг.-гром. і культ. проб. ч. 1. 5.00
Український Інвалід, ч. 1. 2.00
Городок Ягайлонський 1.00
Крупницький В. Культ. життя України за гетьмана Апостола 1.50
Кіплінг Р. Ріккі—Тіккі—Таві, для дітей 2.00
Малі Друзі ч. 1-2, для дітей 1.60
Малі Друзі ч. 3. 1.00
Кашенко А. Кость Гордієнко 2.50
Український Комбатант ч. 1. 4.00
Драгоманів М. Про укр. козаків, татар та турків 1.40

« П Е Р Е М О Н А »

25 de Mayo 479, Buenos Aires, Argentina

Числа «ПОРОГІВ» за 1949 рік коштують по \$ 2.00 за примірник.

Хто б знав місце перебування Федося КРИВОРУЧКА і Зота АДАМЧУКА з родиною, всі з Волині, хай ласкаво зголосить до «ПОРОГІВ».

ЧИТАЙТЕ
ОДИНОКИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ
ПІВТИЖНЕВИК
В КАНАДІ!



«НОВИЙ ШЛЯХ» підпірає визвольну боротьбу українського народу і стоїть на засаді об'єднання всіх українців без огляду на їх територіяльне походження, віроісповідні різниці і політичну приналежність.

«НОВИЙ ШЛЯХ» містить найновіші вістки та інформації зі світу, з життя українців на рідних землях і на еміграції. Передплата річно в Канаді — 3 долари, поза Канадою — 4 долари. В Аргентині річно 32 пези.

Замовляйте безпосередньо в адміністрації «Нового Шляху»:

NEW PATHWAY

P. O. Box 3033, Winnipeg, Man., Canada
або в Представництві «Нового Шляху» на Аргентину, Парагвай і Уругвай:

« П Е Р Е М О Н А »

25 de Mayo 479, Buenos Aires, Argentina

Жадайте показових чисел!

Поширюйте «Новий Шлях» серед своїх знайомих!

ВИЙШЛА З ДРУКУ НОВА КНИЖКА

М О Д Е Р Н А УКРАЇНСЬКА П О Е З І Я
(1900 — 1950)

Написана відомим поетом Яром Славутичем. Книжка має 72 стор. великого формату, зміщує 20 світлин сучасних українських поетів та подає огляд укр. поезії за останні 50 років. Обкладинку малював мистець С. Гординський.

Ціна книжки пезів 6.50

Замовлення слати на адресу:

« П Е Р Е М О Н А »

25 de Mayo 479, Buenos Aires, Argentina

УКРАЇНСЬКИЙ
ГОТЕЛЬ РЕСТОРАН

У БУЕНОСАЙРЕСІ

Поручає українському громадянству своє обслуговування смачними місцевими і українськими стравами, добрим питвом і вигідними кімнатами для приїзджих. Телефон: 32 — 0233 до В/послуг!

Санта Фе 402

Буенос Айрес